

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Düzeylerine Yönelik Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Kadir ATLI¹ , Öznur KARA² , Ayşe Dilşad MİRZEOĞLU³

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, İSTANBUL

² Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, DÜZCE

³ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, SAKARYA

Araştırma Makalesi

Makale ID: 837824

Öz

Geleceğin nesillerine yön verecek önemli aktörlerden biri olan öğretmenlere, öğrencilerde istenilen nitelikleri geliştirmelerinde en fazla destek sağlayacak unsur öğretim programlarıdır. Bu nedenle öğretmenlerin kendi branşının öğretim programını tanınması ve hayata geçirebilme becerisi, eğitimde başarının temellerinden birisidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerine yönelik algı seviyelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Tarama modelinin kullanıldığı çalışma, 2019-2020 yılı yaz döneminde Google Form Portalı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya gönüllü 351 öğretmen katılmıştır. Çalışmada Keskin (2020) tarafından geliştirilen "Öğretim Programı Okuryazarlık Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin çözümünde Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerin program okuryazarlığı algı düzeylerinin hem alt boyut puanlarında hem de toplam puanda yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerinin cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, mesleki kıdemlerine ve görev yaptıkları kademeye göre program okuryazarlık düzeylerine yönelik algı seviyelerinde anlamlı farklılık bulunmazken; yaş, mezun olunan bölüm, çalıştıkları kurum türü, lisans döneminde öğretim programları ile ilgili ders alma durumları, öğretim programları ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları, öğretim programlarına verdikleri önem düzeyi ve öğretim programlarından yararlanma sıklıklarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Beden eğitimi ve spor, Öğretmen, Beden eğitimi ve spor öğretmeni, Öğretim programı, Öğretim programı okuryazarlığı*

Investigating Physical Education Teachers Perceptions About Their Curriculum Literacy Levels According to Some Variables

Abstract

Curriculum supports teachers the most while teaching necessary skills to shape and guide their students' future. Therefore, success in education depends on teachers' having detailed information about curriculum and putting that information into practice in various learning environments. This study aims to examine physical education and sports teachers' perception about their curriculum literacy levels according to some variables. The data were collected through Curriculum Literacy Perception Scale, developed by Keskin (2020), via Google Form Portal during 2019-2020 Summer semester from 351 physical education and sports teachers. Since the data did not display a normal distribution, non-parametric statistical techniques were used for analysis. Mann-Whitney U test was used for pairwise comparisons and Kruskal Wallis H Test for comparisons involving more than two variables. The findings revealed high levels of curriculum perception levels in sub dimensions and the overall score. The study found no significant differences in physical education and sports teachers' perception level about their curriculum literacy levels according to "gender", "educational background", "length of service", and "type of school"; however, there were significant differences in the variables "age", "type of institution", "curriculum-related courses in undergraduate education", curriculum-related in-service training programs", "importance given to curricula" and "employing curriculum in teaching".

Keywords: *Physical education and sports, Teacher, Physical education and sports teacher, Curriculum, Curriculum literacy*

Giriş

Toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçası olan eğitim, en genel anlamıyla bireyin davranışlarını değiştirme sürecidir ve eğitim yolu ile bireylerin amaç, bilgi, davranış, tutum ve ahlak ölçülerinde değişimler meydana gelir (Demirel ve Kaya, 2006, 15). Her ülke kendi vatandaşını, benimsediği eğitim felsefesi doğrultusunda yetiştirerek topluma faydalı bireyler haline getirmeyi amaçlar (Ertürk, 1975, 14). İstenilen özellikte bireyler yetiştirmede ise eğitim kilit bir rol üstlenmektedir. Eğitimin üstlendiği bu rolün gerçekleştirilmesi, ülkenin eğitim felsefesini ve eğitim ile ilgili hedeflerini yansıtan eğitim programları yolu ile sağlanmaktadır (Taşpınar, 2012, 25).

Eğitim-öğretim sürecinin bir haritası olan eğitim programı (yeteşek) kavramı, Sönmez (2015, 11) tarafından öğrencilerde gözlemeye karar verilmiş olan hedefleri ve davranışları, bunların içerik ile olan bağlantısını, eğitim ve sınav durumlarını kapsayan, her devletin kendi anayasal düzenini, hedeflerini yurttaşlarına benimsetmekte araç olarak kullandığı, eğitim sisteminin temelini oluşturan yapı olarak tanımlanmaktadır. Değişen ve gelişen ihtiyaçları karşılamak, değişen ve gelişen ihtiyaçlara uygun eğitim ve öğretim programları geliştirmeyi ve bu programları etkili bir şekilde uygulamayı gerektirir (Fer, 2019, 13-14).

Diğer yandan, eğitimin olmazsa olmazlarından biri olan öğretmenler eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütme görevini üstlenmektedirler (Çetinkaya ve Tabak, 2019). Eğitimin niteliğini belirleyen önemli unsurlardan biri olan öğretmenlerden, sahip oldukları imkânlar ve buldukları ortam farklılıklarını gözetmeksizin, programın amaçlarını gerçekleştirmeleri ve öğrencilere istenilen özellikleri kazandırmaları beklenmektedir (Gündüzalp, 2002, 247). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin yayımlanmış olduğu Öğretmenlik

Mesleği Genel Yeterlikleri (2017), öğretmen yeterliklerini kapsamlı bir şekilde ele almakta; meslek bilgisi, mesleki beceri, tutum ve değerler olmak üzere üç temel yeterlik alanı altında öğretmenlerde bulunması gereken yeterliklerden bahsetmektedir (MEB, 2017). Bahsedilen bu yeterliklerden biri de öğretmenlerin alanının öğretim programına hâkim olması, bu bağlamda öğretim programının tüm öğelerini açıklayabilmesi, alanının öğretim programını diğer alanların öğretim programları ile ilişkilendirebilmesidir (MEB, 2017).

Eğitim programlarının öğretmenler tarafından doğru bir şekilde anlaşılması ve uygulanması, öğrenme yaşantılarını eğitim programlarını esas alarak düzenlediklerinden dolayı öneme sahiptir (Çetinkaya ve Tabak, 2019). Bu önem, program okuryazarlığının önemi de beraberinde getirmektedir. Eğitim programı okuryazarlığı, bir öğretmen ya da öğretmen adayında bulunması gereken hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme ile ilgili anahtar yeterlikleri ifade eder (Bolat, 2017). Program okuryazarlığı, planlanan ve uygulanan program arasındaki farkın en aza inmesine, dolayısı ile programın amacına ulaşmasına hizmet etmektedir ve program okuryazarı olan öğretmenler resmi programı okuyup, anlayıp, doğru bir şekilde planlar ve uygular. Bu durum resmi program ile uygulanan program arasındaki benzerliğin maksimum seviyede olmasını sağlar (Aslan ve Gürten, 2019).

Nitelikli insan gücünü yetiştirmede eğitim ve onun en önemli öğelerinden biri olan eğitim programlarının kritik rolü dikkate alındığında, eğitim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin alanlarının öğretim programları ile ilgili okuryazarlık algı düzeylerinin belirlenmesi istenilen çıktılara ulaşmada büyük öneme sahiptir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, program okuryazarlığı ile ilgili farklı branşlardaki öğretmenlerle (Aslan, 2018; Erdamar ve Akpunar, 2020; Keskin ve Korkmaz, 2017; Kutcher ve diğ., 2016; Saral, 2019; Yar Yıldırım, 2020) ve öğretmen adayları ile (Berndt, 2015; Çetinkaya ve Tabak, 2019; Erdem ve Eğmir, 2018; Johnston-Rodriguez ve Henning, 2019) çeşitli çalışmaların var olduğu görülmüştür. Öğretmenler ile yapılan çalışmalarda, ingilizce öğretmenlerinin (Saral, 2019) ve ortaokul branş öğretmenlerinin (Aslan, 2018; Kutcher ve diğ., 2016) program okuryazarlık algı düzeylerinin orta ve yüksek seviyelerde olduğunu görülmektedir. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların ise farklı branşlardaki adaylarla gerçekleştirildiği gözlenmiştir. Bu araştırmalarda Çetinkaya ve Tabak (2019) sınıf öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, matematik öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği, Erdem ve Eğmir (2018) Türkçe, tarih, sosyal bilgiler, biyoloji öğretmenliği, Berndt (2015) ve Johnston-Rodriguez ve Henning (2019) ise okul öncesi bölümü öğrencileri ile yürüttükleri çalışmalarında öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin yeterli seviyede olduğunu rapor etmişlerdir.

Literatürde yer alan bu çalışmalara karşın beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlığını belirlemeye yönelik çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalardan Gülpek (2020), beden eğitimi öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeyini incelemiş bu kapsamda 106 öğretmen adayı ve 128 beden eğitimi öğretmenini çalışmaya dâhil etmiş, çalışmanın sonucunda hem öğretmen adaylarının hem de beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerinin oldukça iyi seviyede olduğunu belirlemiştir.

Bunun yanı sıra Kasapoğlu (2020), içerisinde beden eğitimi öğretmenlerinin de yer aldığı ölçek geliştirme çalışmasında program okuryazarlığı ile ilgili geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmiş ve bunun yanı sıra çalışmasında öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin yüksek seviyede olduğunu rapor etmiştir. Literatürde beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlığı düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmaların sınırlı olması böyle bir çalışmaya gerekçe oluşturmuştur. Bu nedenle bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenlere göre program okuryazarlık algı düzeylerinin incelenmesidir.

Yöntem

Katılımcılar

Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışma 2019-2020 öğretim yılı yaz döneminde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'na bağlı devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırma, Covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirildiğinden veri elde etmek için 29 Temmuz 2020 ve 19 Ağustos 2020 tarihleri arasında kullanılan ölçek, *Google Form Portalı* üzerinden Türkiye genelinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerine açılmış olup, çalışmaya gönüllülük ilkesiyle katılım gösteren 351 öğretmen katılmıştır. Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Beden eğitimi öğretmenlerinin demografik özellikleri

Demografik Bilgiler	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	127	36.2
	Erkek	224	63.8
	Toplam	351	100
Yaş	21-30	82	23.4
	31-40	145	41.3
	41-50	97	27.6
	51-60	25	7.1
	61 ve üstü	2	0.6
	Toplam	351	100
Eğitim Düzeyi	Lisans	280	79.8
	Yüksek Lisans	71	20.2
	Toplam	351	100
Mezun Olunan Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	307	87.5
	Antrenörlük Eğitimi	19	5.4
	Spor Yönetimi	11	3.1
	Rekreasyon	2	0.6
	Sınıf Öğretmenliği	4	1.1
	Diğer	8	2.3
	Toplam	351	100
Öğretmenlik Meslek Yılı	1-5 Yıl	87	24.8
	6-10 Yıl	91	25.9
	11-15 Yıl	58	16.5
	16-20 Yıl	50	14.2
	21-25 Yıl	37	10.8
	26 ve Üzeri	28	8.0
Toplam	351	100	
Öğretmenlik Yaptığı Kademe	Ortaokul	215	61.3
	Lise	136	38.7
	Toplam	351	100

Öğretmenlik Yaptığı Kurum Türü	Devlet	290	82.6
	Özel	61	17.4
	Toplam	351	100
Öğretim Programları ile İlgili Ders Alma Durumu	Evet	306	87.2
	Hayır	24	6.8
	Hatırlamıyorum	21	6.0
	Toplam	351	100
Hizmet içi Eğitim Alma Durumu	Evet	231	65.8
	Hayır	120	34.2
	Toplam	351	100
Eğitim Programlarının Önem Düzeyi	Az Önemli	10	2.9
	Önemli	165	47.0
	Çok Önemli	176	50.1
	Toplam	351	100
Öğretim Programından Yararlanma Sıklığı	Hiçbir zaman	5	1.4
	Bazen	91	25.9
	Sık sık	192	54.7
	Her zaman	63	17.9
	Toplam	351	100

Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin %36.2'si kadın, %63.8'i erkek öğretmendir. Öğretmenlerin %41.3'ü 31-40 yaş aralığında, %79.8'i lisans mezunu, %87.5'i beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü mezunu, %82.6'sı devlet okullarında ve %61.3'ü ortaokulda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %25.9'u 6-10 yıl, %24.8'i 1-5 yıl mesleki kıdeme sahiptir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %87.2'si lisans dönemlerinde öğretim programları ile ilgili bir ders aldığını, %65.8'i öğretim programları ile ilgili hizmet içi eğitime katıldığını, %50.1'i eğitim programlarının çok önemli olduğunu düşündüklerini ve %54.7'si ise eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğretim programlarından sık sık yararlandıklarını beyan etmişlerdir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinden veri elde etmek için Keskin (2020) tarafından geliştirilen Öğretim Programı Okuryazarlık Algı Ölçeği (ÖPOAÖ) kullanılmıştır. Ölçek 38 maddeden oluşmuş 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin puanlaması 1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum ve 5-Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir. Ölçek, öğretim programı okuryazarlığı ile ilgili dört alt boyuttan oluşmaktadır: programı tanıma (14 madde), programı hayata geçirme (13 madde), programı sorgulama (6 madde) ve programa değer verme (5 madde).

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için yapılan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplamasında, programı tanıma alt boyutu için katsayı .889, programı hayata geçirme alt boyutu için .862, programı sorgulama alt boyutu için .741, programa değer verme alt boyutu için .639 ve toplam ölçek için güvenilirlik katsayısı .934 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin geçerliğini test etmek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde de elde edilen verilerin uyum ölçütlerinin istenilen aralıklarda olduğu belirlenmiştir (Keskin, 2020).

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama kullanılmıştır. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ölçekten aldıkları puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov Smirnov testi ile bakılmış ve pek çok bağımsız değişken için verilerin normal dağılım göstermediği (örn: kadın beden eğitimi öğretmenlerinin programı tanıma alt boyutu değeri .108, $p=.001$; programı hayata geçirme alt boyutu değeri .120, $p=.000$; programa değer verme alt boyutu değeri .137, $p=.000$; programı sorgulama alt boyutu değeri .118, $p=.000$ ve toplam ölçek için değer .073, $p=.096$ iken, erkek beden eğitimi öğretmenlerinin programı tanıma alt boyutu değeri .131, $p=.000$; programı hayata geçirme alt boyutu değeri .148, $p=.000$; programa değer verme alt boyutu değeri .180, $p=.000$; programı sorgulama alt boyutu değeri .132, $p=.000$ ve toplam ölçek için değer .135, $p=.000$) belirlenmiştir.

Çalışmada elde edilen varyansların homojen olup olmadığına ise Levene testi ile bakılmış ve pek çok bağımsız değişken için verilerin homojen dağıldığı (örn: cinsiyet değişkeninde, programı tanıma alt boyutu değeri .850, $p=.515$; programı hayata geçirme alt boyutu değeri 1.619, $p=.154$; programa değer verme alt boyutu değeri 1.012, $p=.410$; programı sorgulama alt boyutu değeri 1.352, $p=.242$ ve toplam ölçek için değer 1.541, $p=.176$) belirlemiştir.

Ancak pek çok bağımsız değişken için veriler normal dağılım göstermemesi nedeniyle çalışmada non-parametrik istatistiksel tekniklerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Çalışmada ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla karşılaştırmalar için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilere ilişkin yapılan analizler ve sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaya katılan öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Ss
Programı Tanıma	351	4.18	.5311
Programı Hayata Geçirme	351	4.32	.4839
Programı Sorgulama	351	4.14	.5677
Programa Değer Verme	351	4.39	.5489
Toplam	351	4.26	.4955

Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerin program okuryazarlığı algılarını oluşturan tüm alt boyut puan ortalamalarının ve toplam puan ortalamasının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber öğretmenlerinin birinci sırada programa değer verme ($\bar{X}=4.39$) ve ikinci sırada ise programı hayata geçirme ($\bar{X}=4.32$) alt boyutlarında algı düzeylerinin yüksek oldukları belirlenirken, programı sorgulama alt boyutunda ise en düşük puan ortalamasına ($\bar{X}=4.14$) sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	Kadın	127	182.50	23178.00	-.906	.365
	Erkek	224	172.31	38598.00		
Programı Hayata Geçirme	Kadın	127	185.84	23602.00	-1.372	.170
	Erkek	224	170.42	38174.00		
Programı Sorgulama	Kadın	127	185.23	23524.50	-1.292	.196
	Erkek	224	170.77	38251.50		
Programa Değer Verme	Kadın	127	187.41	23800.50	-1.605	.108
	Erkek	224	169.53	37975.50		
Toplam	Kadın	127	186.79	23722.00	-1.500	.134
	Erkek	224	169.88	38054.00		

Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan alt boyut puanlarında ve toplam puanda cinsiyete göre anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4. Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin mezun oldukları bölüme göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	BESÖ	307	170.87	52457.00	-2.507	.012
	Diğer	44	211.80	9319.00		
Programı Hayata Geçirme	BESÖ	307	172.87	53071.50	-1.530	.126
	Diğer	44	197.83	8704.50		
Programı Sorgulama	BESÖ	307	170.35	52296.50	-2.776	.006
	Diğer	44	215.44	9479.50		
Programa Değer Verme	BESÖ	307	173.73	53334.50	-1.122	.262
	Diğer	44	191.85	8441.50		
Toplam	BESÖ	307	171.26	52576.00	-2.313	.021
	Diğer	44	209.09	9200.00		

Çalışmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları bölümler, beden eğitimi ve spor öğretmenliği ve diğer (antrenörlük eğitimi, rekreasyon, spor yöneticiliği, sınıf öğretmenliğinden geçiş yapanlar ve diğer) olmak üzere iki kategoriye ayrılmış ve karşılaştırma bu şekilde yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizde mezun olunan bölüme göre programı tanıma ($U=-2.507$, $p=.012$), programı sorgulama ($U=-2.776$, $p=.006$) ve toplam okuryazarlık algı düzeyinde ($U=-2.313$, $p=.021$) diğer bölümlerden (antrenörlük eğitimi, rekreasyon, spor yöneticiliği, sınıf öğretmenliğinden geçiş yapanlar ve diğer) mezun olan öğretmenler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin yaş değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Programı Tanıma	21-30	82	219.84	23.697	3	.000
	31-40	145	163.63			
	41-50	97	152.35			
	51 ve üstü	27	194.28			
Programı Hayata Geçirme	21-30	82	206.18	9.942	3	.019
	31-40	145	165.91			
	41-50	97	164.80			
	51 ve üstü	27	178.76			
Programı Sorgulama	21-30	82	218.55	21.889	3	.000
	31-40	145	158.69			
	41-50	97	160.95			
	51 ve üstü	27	193.78			
Programa Değer Verme	21-30	82	206.71	10.643	3	.014
	31-40	145	169.43			
	41-50	97	160.55			
	51 ve üstü	27	173.50			
Toplam	21-30	82	217.60	19.785	3	.000
	31-40	145	162.21			
	41-50	97	158.23			
	51 ve üstü	27	187.56			

Çalışmaya katılan farklı yaşta ki beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan tüm alt boyut puanlarında (programı tanıma $X^2_{(3)}=23.697$, $p=.000$; programı hayata geçirme $X^2_{(3)}=9.942$, $p=.019$; programı sorgulama $X^2_{(3)}=21.889$, $p=.000$; programa değer verme $X^2_{(3)}=10.643$, $p=.014$) ve toplam puanda ($X^2_{(3)}=19.785$, $p=.000$) 21-30 yaş aralığındaki öğretmenler ile 31-40 ve 41-50 yaş aralığındaki öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu farklar 21-30 yaş aralığındaki öğretmenler lehine bulunmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	Lisans	280	173.69	48634.00	-.847	.397
	Yüksek Lisans	71	185.10	13142.00		
Programı Hayata Geçirme	Lisans	280	174.55	48874.50	-.532	.594
	Yüksek Lisans	71	181.71	12901.50		
Programı Sorgulama	Lisans	280	172.20	48217.00	-1.401	.161
	Yüksek Lisans	71	190.97	13559.00		
Programa Değer Verme	Lisans	280	172.20	48310.50	-1.285	.199
	Yüksek Lisans	71	189.65	13465.50		
Toplam	Lisans	280	173.06	48457.00	-1.078	.281
	Yüksek Lisans	71	187.59	13319.00		

Çalışmaya katılan lisans ve yüksek lisans mezunu beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan alt boyut puanlarında ve toplam puanda anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 7. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Kıdem	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Programı Tanıma	1-5 yıl	87	198.97	7.777	5	.169
	6-10 yıl	91	176.49			
	11-15 yıl	58	158.89			
	16-20 yıl	50	158.76			
	21-25 yıl	37	168.97			
	26 yıl ve üstü	28	178.55			
Programı Hayata Geçirme	1-5 yıl	87	187.79	2.926	5	.711
	6-10 yıl	91	181.78			
	11-15 yıl	58	170.06			
	16-20 yıl	50	164.61			
	21-25 yıl	37	166.84			
	26 yıl ve üstü	28	165.32			
Programı Sorgulama	1-5 yıl	87	202.59	9.767	5	.082
	6-10 yıl	91	162.70			
	11-15 yıl	58	166.28			
	16-20 yıl	50	159.82			
	21-25 yıl	37	175.36			
	26 yıl ve üstü	28	186.46			
Programa Değer Verme	1-5 yıl	87	197.09	7.618	5	.179
	6-10 yıl	91	166.83			
	11-15 yıl	58	177.74			
	16-20 yıl	50	155.43			
	21-25 yıl	37	185.00			
	26 yıl ve üstü	28	161.52			
Toplam	1-5 yıl	87	199.02	6.879	5	.230
	6-10 yıl	91	170.83			
	11-15 yıl	58	166.52			
	16-20 yıl	50	157.59			
	21-25 yıl	37	176.01			
	26 yıl ve üstü	28	173.79			

Çalışmaya katılan ve farklı mesleki kıdeme sahip beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan alt boyut puanlarında ve toplam puanda anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 8. Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin görev yaptıkları kademeye göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Okul Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	Ortaokul	215	178.19	38311.50	-510	.610
	Lise	136	172.53	23464.50		
Programı Hayata Geçirme	Ortaokul	215	182.96	39337.00	-1.621	.105
	Lise	136	164.99	22439.00		
Programı Sorgulama	Ortaokul	215	177.60	38185.00	-.375	.708
	Lise	136	173.46	23591.00		
Programa Değer Verme	Ortaokul	215	180.55	38818.00	-1.069	.285
	Lise	136	168.81	22958.00		
Toplam	Ortaokul	215	180.01	38702.00	-.931	.352
	Lise	136	169.66	23074.00		

Ortaokul ve lisede görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan alt boyut puanlarında ve toplam puanda anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 9. Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Kurum Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	Devlet Okulu	290	166.23	48206.50	-3.941	.000
	Özel Okul	61	222.45	13569.50		
Programı Hayata Geçirme	Devlet Okulu	290	168.08	48743.00	-3.197	.001
	Özel Okul	61	213.66	13033.00		
Programı Sorgulama	Devlet Okulu	290	163.97	47552.00	-4.875	.000
	Özel Okul	61	233.18	14224.00		
Programa Değer Verme	Devlet Okulu	290	165.14	47891.00	-4.425	.000
	Özel Okul	61	227.62	13885.00		
Toplam	Devlet Okulu	290	164.60	47735.00	-4.588	.000
	Özel Okul	61	230.18	14041.00		

Devlet ve özel okulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında, öğretim programı okuryazarlık algı düzeyini oluşturan tüm alt boyut puanlarında (programı tanıma $U=-3.941$, $p=.000$; programı hayata geçirme $U=-3.197$, $p=.001$; programı sorgulama $U=-4.875$, $p=.000$; programa değer verme $U=-4.425$, $p=.000$) ve toplam puanda ($U=-4.588$, $p=.000$) özel okulda çalışan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin lisans döneminde öğretim programları ile ilgili ders alma durumlarına göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Ders Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Programı Tanıma	Evet	306	182.37	11.343	2	.003
	Hayır	24	152.15			
	Hatırlamıyorum	21	110.43			
Programı Hayata Geçirme	Evet	306	180.95	6.029	2	.049
	Hayır	24	150.40			
	Hatırlamıyorum	21	133.17			
Programı Sorgulama	Evet	306	180.51	6.538	2	.038
	Hayır	24	163.92			
	Hatırlamıyorum	21	124.05			
Programa Değer Verme	Evet	306	182.06	9.278	2	.010
	Hayır	24	145.29			
	Hatırlamıyorum	21	122.83			
Toplam	Evet	306	182.14	9.750	2	.008
	Hayır	24	148.54			
	Hatırlamıyorum	21	117.95			

Lisans eğitimleri süresince öğretim programları ile ilgili ders alma durumlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında, öğretim programı okuryazarlık algı düzeyini oluşturan tüm alt boyut puanlarında (programı tanıma $X^2_{(2)}=11.343$, $p=.003$; programı hayata geçirme $X^2_{(2)}=6.029$, $p=.049$; programı sorgulama $X^2_{(2)}=6.538$, $p=.038$; programa değer verme $X^2_{(2)}=9.278$, $p=.010$) ve toplam puanda ($X^2_{(2)}=9.750$, $p=.008$) öğretim programı ile ilgili ders alan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Programı Tanıma	Evet	231	185.87	42935.50	-2.532	.011
	Hayır	120	157.00	18840.50		
Programı Hayata Geçirme	Evet	231	183.50	42350.00	-1.883	.060
	Hayır	120	161.88	19426.00		
Programı Sorgulama	Evet	231	183.50	42389.00	-1.935	.053
	Hayır	120	161.55	19386.00		
Programa Değer Verme	Evet	231	178.97	41342.00	-.770	.441
	Hayır	120	170.28	20434.00		
Toplam	Evet	231	184.18	42544.50	-2.094	.036
	Hayır	120	160.26	19231.50		

Çalışmaya katılan öğretmenlerin öğretim programları ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırılmış ve yapılan istatistiksel analizde, programı tanıma ($U=-2.532$, $p=.011$) ve toplam okuryazarlık algı düzeyinde ($U=-2.094$, $p=.036$) hizmet içi eğitim alan öğretmenler lehine anlamlı farka ulaşılmıştır.

Tablo 12. Öğretmenlerin öğretim programlarına verdikleri önem düzeyine göre öğretim programı okuryazarlık algılarının karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Ders Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Programı Tanıma	Az önemli	10	148.90	30.387	2	.000
	Önemli	165	145.95			
	Çok önemli	176	205.71			
Programı Hayata Geçirme	Az önemli	10	163.65	27.512	2	.000
	Önemli	165	146.75			
	Çok önemli	176	204.12			
Programı Sorgulama	Az önemli	10	173.05	21.713	2	.000
	Önemli	165	149.82			
	Çok önemli	176	200.71			
Programa Değer Verme	Az önemli	10	136.80	52.273	2	.000
	Önemli	165	137.23			
	Çok önemli	176	214.57			
Toplam	Az önemli	10	150.10	39.182	2	.000
	Önemli	165	141.54			
	Çok önemli	176	209.78			

Öğretim programlarına verilen önem derecesine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında, öğretim programı okuryazarlık algı düzeyini oluşturan tüm alt boyut puanlarında (programı tanıma $X^2_{(2)}=30.387$, $p=.000$; programı hayata geçirme $X^2_{(2)}=27.512$, $p=.000$; programı sorgulama $X^2_{(2)}=21.713$, $p=.000$; programa değer verme $X^2_{(2)}=52.273$, $p=.000$) ve toplam puanda ($X^2_{(2)}=39.182$, $p=.000$) öğretim programını çok önemli bulan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin öğretim programlarından yararlanma sıklıklarına göre öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Ders Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Programı Tanıma	Bazen	96	120.61	69.685	2	.000
	Sık sık	192	176.89			
	Her zaman	63	257.67			
Programı Hayata Geçirme	Bazen	96	132.37	45.581	2	.000
	Sık sık	192	175.78			
	Her zaman	63	243.16			

Programı Sorgulama	Bazen	96	129.22	49.848	2	.000
	Sık sık	192	176.89			
	Her zaman	63	244.56			
Programa Değer Verme	Bazen	96	123.26	58.401	2	.000
	Sık sık	192	179.07			
	Her zaman	63	247.03			
Toplam	Bazen	96	121.81	65.595	2	.000
	Sık sık	192	177.17			
	Her zaman	63	255.00			

Öğretim programından yararlanma düzeyine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında, öğretim programı okuryazarlık algı düzeyini oluşturan tüm alt boyut puanlarında (programı tanıma $X^2_{(2)}=69.685$, $p=.000$; programı hayata geçirme $X^2_{(2)}=45.581$, $p=.000$; programı sorgulama $X^2_{(2)}=49.848$, $p=.000$; programa değer verme $X^2_{(2)}=58.401$, $p=.000$) ve toplam puanda ($X^2_{(2)}=65.595$, $p=.000$) öğretim programından her zaman ve sık sık yararlanan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tartışma

Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık düzeylerine yönelik algı seviyelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerin program okuryazarlığı algılarını yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini öğretim programı okuryazarlığı konusunda yeterli gördükleri söylenebilir. Bu sonuç beden eğitimi öğretmenlerinin alanlarının öğretiminde kendilerine yol göstermesi amacıyla hazırlanan öğretim programlarına hâkim olduklarının, öğretim programlarına değer verdiklerinin ve programı hayata geçirmede zorlanmadıklarının göstergesidir. Alan yazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gülüm ve Bilir (2011) yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı ile ilgili bilgi ve beceri düzeylerinin yeterli olduğunu ifade etmişken, Aslan ve Gürten (2018) ortaokul öğretmenleri ile yaptığı çalışmalarında öğretmenlerin hem “Program Bilgisi, Planlama ve Uygulama” alt boyutlarda hem de toplam puanda yüksek okuryazarlık düzeyinde olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde farklı üniversitelerde çeşitli branşlardaki öğretmen adayları ile yapılan çalışmalarda öğrencilerin program okuryazarlığı düzeylerinin, gerçekleştirilen bu çalışmadaki gibi yüksek ve yeterli olarak ortaya konmuştur (Aslan, 2019; Aygün, 2019; Çetinkaya ve Tabak, 2019; Erdem ve Eğmir, 2018; Sural ve Dedebali, 2018). Bununla birlikte gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulguyu desteklemeyen bazı çalışmalar da bulunmaktadır (Baştürk ve Dönmez, 2011; Ogar ve Opoh, 2015; Özcan ve Mirzeoğlu, 2014; Sağın ve Karabulut, 2020; Uğraş, 2018). Sağın ve Karabulut (2020)’un çalışmalarına katılan beden eğitimi öğretmenleri kendilerini öğretim programı bilgisi olarak yetersiz bulmuşken, Uğraş’ın (2018) çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin % 56.25’i öğretim programına hakim olma konusunda sorunları olduğunu

belirtmiştir. Özcan ve Mirzeoğlu (2014) beden eğitimi ve spor dersi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmalarında öğretmenlerin %55'inin yeni öğretim programını anlamada zorlandıklarını raporlamışlardır. Yurtdışında yapılmış, öğretmenlerin öğretim programının uygulanmasında gördüğü sorunları ve çözüm önerilerini araştıran bir çalışmada katılımcıların, %50'si öğretim programının içeriğinin tam anlaşılmasını, %70'i ise öğretim programını uygulayacak yeterliliğe sahip olunmamasını başlıca sorun olarak görmüştür (Ogar ve Opoh, 2015). Baştürk ve Dönmez (2011) de sınırlı sayıdaki öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının, öğretim programı bilgi düzeylerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan kadın ve erkek beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri benzer bulunmuştur. Hangi cinsiyette olursa olsun bir meslek mensubunun o mesleğin gereği olan bilgi, beceri ve yeterliliklerle donanık olması, mesleğin başarısı için gerekli unsurlardır. Bu bağlamda MEB tarafından hazırlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (2017) çerçevesi doğrultusunda, hem öğretmen yetiştiren kurumlarda bu özelliklerin kazandırılması hem de mesleği icra ederken öğretmenlerin kendilerinden beklenen özellikleri geliştirmesi, cinsiyet değişkeninden bağımsız olarak gerçekleştirilmelidir. Aslan (2019) ile Erdem ve Eğmir (2018) öğretmen adaylarıyla, Aslan ve Gürten (2019) ise ortaokul öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmalarında, program okuryazarlığı düzeylerinde cinsiyet bakımından anlamlı farka rastlamayarak gerçekleştirilen çalışma bulgularını desteklerken; Kahramanoğlu (2019) sınıf ve branş öğretmenleriyle, Aygün (2019) ise öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, kadınlar lehine program okuryazarlığı düzeylerinde anlamlı sonuçlar olduğunu raporlamışlardır. Bununla birlikte, Geerdink ve diğerlerinin (2011) yaptıkları çalışmalarında ise, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretim programlarına daha fazla önem verdiklerini, erkeklerin ise öğretim programlarını kendilerini eğitim ve öğretim sürecinde geride bıraktıklarını ifade ettiklerini ortaya koymuştur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları bölümler beden eğitimi ve spor öğretmenliği ve diğer (ANE, SYÖ, REK, SÖ ve diğer) olmak üzere iki kategoriye ayrılmış ve yapılan karşılaştırmada mezun olunan bölüme göre, programı tanıma, programı sorgulama ve toplam okuryazarlık algı düzeyinde antrenörlük eğitimi, rekreasyon, spor yöneticiliği, sınıf öğretmenliği ve diğer bölümlerden mezun olan öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında diğer bölüm mezunlarının katılımcı oranının (%12.5), beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü mezunlarının katılımcı oranına göre oldukça düşük olması etkili olmuş olabilir. Ayrıca, beden eğitimi ve spor öğretmenliğinden farklı bölümlerde okurken hizmet öncesi alınan eğitimde formasyona yönelik derslerin yetersiz olmasından kaynaklanan bilgi eksiklikleri, bu bölümlerden atanan öğretmenleri meslek içinde daha fazla öğretim programlarını incelemeye/kullanmaya itmiş olabilir. Ancak yapılan incelemelerde, öğretmenlik bölümü mezunları lehine anlamlı farka ulaşılan bazı çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan birinde Aslan ve Gürten (2018), öğretmenlik bölümü mezunlarıyla diğer bölümleri karşılaştırmışlar ve program okuryazarlığı planlama alt boyutunda öğretmenlik bölümü mezunlarının lehine anlamlı

farklılığa ulaşmışlardır. Erdem ve Eğmir (2018) öğretmenlik bölümü öğrencileriyle formasyon dersi alan öğrencileri karşılaştırdığı çalışmalarında, eğitim programı okuryazarlığını oluşturan yazma alt boyutunda öğretmenlik bölümü öğrencilerinin lehine farka ulaşılırken, ölçek toplamında ve okuma alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir. Gerçekleştirilen bu çalışma ile yapılan çalışmalar arasındaki farklı sonuçlar, araştırmalarda kullanılan ölçek farklılığından ortaya çıkmış olabilir.

Çalışmaya katılan farklı yaşta beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim programı okuryazarlık algı düzeylerini oluşturan tüm alt boyut puanlarında ve toplam puanda genç öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında 21-30 yaş aralığının, üniversitelerden yeni mezun olunan yaşlar olması ve öğretmenlik mesleğine ilk başlama yıllarına denk gelmesi sonucunda, bu öğretmenlerin yeterli deneyime sahip olmamalarından kaynaklanan nedenlerle derslerinin eğitim programını daha fazla inceleme/kullanma eğiliminde olmaları etkili olmuş olabilir. Ayrıca bu yaşlardaki öğretmenlerin yetişmelerini sağlayan lisans programlarında eğitim programlarını tanıtıcı derslerin daha fazla olması da bu tür bir farkın ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Ancak konu ile ilgili Erdem ve Eğmir'in (2018) yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının program okuryazarlığı düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirtilmiştir.

Çalışmaya katılan lisans ve yüksek lisans mezunu beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim programı okuryazarlık algı düzeylerinin benzer olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuca, yüksek lisans yapan öğretmenlerin toplam katılımcıların sadece %20.2'sini oluşturması etki etmiş olabilir. Ayrıca yüksek lisans yapan öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerini hangi alanda tamamladıkları (spor yöneticiliği, rekreasyon, hareket ve antrenman bilimleri vb.) da bu sonuca etki etmiş olabilir. Keskin (2020) öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlığı algısını araştırdığı çalışmasında, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmamış olup bu sonuçla birlikte yapılan çalışma bulgularını desteklemiştir.

Çalışmada farklı mesleki kıdeme sahip beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim programı okuryazarlık algı düzeylerinin de benzer olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç meslekte geçirilen sürenin eğitim program okuryazarlığa etkisinin olmadığını göstermekle birlikte, farklı kademelere sahip öğretmenler arasında en yüksek program okuryazarlık algısının 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulguyu Keskin (2020), Kahramanoğlu (2019) ve Aslan ve Gürten'in (2019) yaptıkları çalışmalar da desteklemektedir. Çalışmada elde edilen bir başka bulgu da, farklı kademe görev yapan öğretmenlerin (ortaokul ve lise) program okuryazarlık algılarının benzer olduğudur. Ülkemizde beden eğitimi öğretmenlerinin farklı kademeye göre değil hem ortaokulda hem de lisede görev yapacak şekilde yetiştirilmeleri, üniversite eğitimleri sırasında öğretmenlik meslek bilgisi ile ilgili benzer dersleri almaları ve çalışmadaki ortaokulda görev yapan öğretmen sayısının fazlalığı böyle bir sonuca etki etmiş olabilir. Çalışma bulgularıyla paralel olarak Keskin'in (2020) çalışmasında ilkök, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenler arasında okuryazarlık algısında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Kahramanoğlu (2019) ise eğitim programı okuryazarlığını oluşturan

“Öğretim Programının Yapısal Özellikleri” alt boyutunda ilkokul öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada devlet ve özel okulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında, tüm alt boyut puanlarında ve toplam puanda özel okulda çalışan öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca özel kurumlarda çalışan öğretmenlerinin devlet kurumlarında çalışan öğretmenlere göre daha çok denetim altında olmaları ve iş garantilerinin olmaması nedeniyle sürekli kendilerini güncel tutma eğiliminde olmaları etki etmiş olabilir.

Öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince öğretim programları ile ilgili ders alma durumları, öğretim programı okuryazarlık algı düzeyini oluşturan tüm alt boyut puanlarında ve toplam puanda ders alan öğretmenler lehine; hizmet içi eğitime katılma durumları ise programı tanıma alt boyutu ve toplam okuryazarlık algı düzeyinde hizmet içi eğitim alan öğretmenler lehine anlamlı fark yaratmıştır. Bu sonuç lisans döneminde alınan derslerin ve hizmet içi eğitimin öğretmenlerin program okuryazarlığı düzeylerine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Literatürde farklı bulgulara ulaşmış çalışmalar bulunmaktadır (Gülüm ve Bilir, 2011; Keskin, 2020;). Gülüm ve Bilir (2011) beden eğitimi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmalarında, öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılan ve katılmayan öğretmenler arasında anlamlı farklılığa rastlamamışlardır.

Öğretim programlarına verilen önem derecesine göre, tüm alt boyut puanlarında ve toplam puanda öğretim programını çok önemli bulan öğretmenler lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin mesleklerini etkili şekilde yerine getirmede öğretim programlarının gerekliliği ve önemini anlamalarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Öğretim programı bir öğretmenin mesleğini icra etmede en önemli yol haritasını oluşturmaktadır ve öğrenme-öğretme sürecinde neyi, ne ile, nasıl, ne zaman ve ne kadar yapacağı ile ilgili kararları vermesinde etkili bir unsurdur. Bu nedenle çalışmaya katılan ve öğretim programını çok önemli bulan öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık algı düzeylerinin yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Benzer şekilde Keskin (2020)’de gerçekleştirdiği çalışmasında anlamlı farklılıklara ulaşmış ve farkın öğretim programını ‘Önemli’ ve ‘Çok Önemli’ bulan öğretmenler arasında, ‘Çok Önemli’ bulan öğretmenler lehine olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin öğretim programından yararlanma düzeylerine göre yapılan karşılaştırmada, tüm alt boyut puanlarında ve toplam puanda öğretim programından “Her Zaman” ve “Sık Sık” yararlanan öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretim programını daha çok kullanmanın, öğretim programı okuryazarlık düzeyine olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Elde edilen bulguyu Keskin’in (2020) yaptığı çalışma bulguları da desteklemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Gerçekleştirilen bu çalışma, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının alan öğretmenleri tarafından programı tanıma, uygulama, sorgulama ve değer verme açısından içselleştirildiğini ve derslerinin yürütülmesinde onlara yol gösteren en önemli unsurlardan biri olarak benimsendiğini ortaya koymuştur.

Çalışmaya katılan öğretmenlerinin cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, mesleki kıdemlerine ve görev yaptıkları kademeye göre program okuryazarlık düzeylerine yönelik algı seviyelerinde anlamlı farklılık bulunmazken; yaş, mezun olunan bölüm, çalıştıkları kurum türü, lisans döneminde öğretim programları ile ilgili ders alma durumları, öğretim programları ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumları, öğretim programlarına verdikleri önem düzeyi ve öğretim programlarından yararlanma sıklıklarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak, beden eğitimi öğretmenlerin güncel öğretim programlarının temel prensiplerini ve bunların derslere yansıtılmasını içeren sürdürülebilir hizmet içi eğitim programlarına dâhil edilmeleri ve beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğretim programlarını inceleyen/tanıtan ve uygulamalara yansıtılmasını içeren derslerin artırılması önerilebilir.

Bununla beraber, benzer çalışmalar nitel araştırma yöntemleri kullanılarak da gerçekleştirilebilir. Ayrıca farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin program okuryazarlık algıları karşılaştırılabileceği gibi, beden eğitimi öğretmen adaylarının program okuryazarlık algılarını belirleyen ve öğretmenlerle algılarının karşılaştırıldığı çalışmalar da desenlenebilir.

Yazar notu

Bu çalışma 18. Spor Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

*Doktora Öğrencisi, Kadir ATLI
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, SAKARYA
ORCID: 0000-0001-8550-845X
E-posta: kadiratl90@gmail.com*

Kaynaklar

1. **Aslan, S.** (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2. **Aslan, S.** (2019). An analysis of prospective teachers' curriculum literacy levels in terms of reading and writing. *Universal Journal of Educational Research*, 7(4), 973-979.
3. **Aslan, S. ve Gürten, E.** (2019). Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 171-186.
4. **Aygün, H. E.** (2019). The prediction of the teaching readiness level of prospective teachers in terms of curriculum literacy. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 203-220.
5. **Baştürk, S. ve Dönmez, G.** (2011). Examining pre-service teachers' pedagogical content knowledge with regard to curriculum knowledge. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(2), 743-775.
6. **Berndt, R. M.** (2015). *Finding themselves in the "finding place": exploring preservice teachers' professional identities and visions of teaching literacy across the curriculum* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kent State University, College of Education, Health and Human Services, Ohio.
7. **Bolat, Y.** (2017). Eğitim programı okuryazarlığı kavramı ve eğitim programı okuryazarlığı ölçeği. *Journal of Turkish Studies*, 12(18), 121-138.
8. **Çetinkaya, S. ve Tabak, S.** (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık yeterlilikleri. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education*, 38(1), 296-309.
9. **Gündüzalp, M. F.** (2002). *Bir meslek olarak öğretmenlik*. Ö.Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (s.245-278). Ankara: Pegem.
10. **Demirel, Ö. ve Kaya, Z.** (Ed.). (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem.
11. **Erdamar, F. S. ve Akpunar, B.** (2020). Analysis of classroom teachers' perceptions of curriculum literacy. *Journal of Education and Training Studies*, 8(3), 21-31.
12. **Erdem, C. ve Eğmir, E.** (2018). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138.
13. **Ertürk, S.** (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Cihan.
14. **Fer, S.** (2019). *Eğitimde program geliştirme: Kuramsal temellere bakış*. Ankara: Pegem.
15. **Geerdink, G., Bergen, T. ve Dekkers, H.** (2011). Diversity in primary teacher education gender differences in student factors and curriculum perception. *Teachers and Teaching*, 17(5), 575-596.
16. **Gülpek, U.** (2020). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının program okuryazarlık ve beden eğitimi öğretim yeterliliği düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
17. **Gülüm, V. ve Bilir, P.** (2011). Beden eğitimi öğretim programının uygulanabilme koşulları ile ilgili beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 57-64.
18. **Johnston-Rodriguez, S. ve Henning, M. B.** (2019). Pre-service teachers' perception of financial literacy curriculum: National standards, universal design, and cultural responsiveness. *Journal of Education Science*, 9(34), 2-18.
19. **Kahramanoğlu, R.** (2019). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığına yönelik yeterlik düzeyleri üzerine bir inceleme. *Journal of International Social Research*, 12(65), 827-840.

20. **Kasapoğlu, K.** (2020). Öğretmenlere yönelik algılanan eğitim programı okuryazarlığı ölçeği: bir ölçek geliştirme ve geçerleme çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 963-977.
21. **Keskin, A.** (2020). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeylerine yönelik algılarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
22. **Keskin, A. ve Korkmaz, H.** (2017, Ekim). Öğretmenlerin “program okuryazarlığı” kavramına yükledikleri anlam. *5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresine sunulan bildiri*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
23. **Kutcher, S., Wei, Y., Gilberts, H., Ubuguyu, O., Njau, T., Brown, A. ve Perkins, K.** (2016). A school mental health literacy curriculum resource training approach: effects on Tanzanian teachers’ mental health knowledge, stigma and help-seeking efficacy. *International Journal of Mental Health Systems*, 10(1), 50. doi: 10.1186/s13033-016-0082-6.
24. **MEB** (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. (21.09.2020). Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEY_Y_GENEL_YETERLYKLER
25. **Ogar, O. E. ve Opoh, F. A.** (2015). Teachers perceived problems of curriculum implementation in Tertiary institutions in cross river state of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 6(19), 145-151.
26. **Özcan, G. ve Mirzeoğlu, A. D.** (2014). Beden eğitimi öğretim programına ilişkin öğrenci, veli ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 98-121.
27. **Sağın, A. E. ve Karabulut, Ö.** (2020). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aldıkları hizmet öncesi eğitime ilişkin algılarının belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 121-133.
28. **Sönmez, V.** (2015). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayınevi.
29. **Taşpınar, M.** (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Elhan Yayınevi.
30. **Uğraş, S.** (2018). Beden eğitimi öğretmenleri kendilerini hangi konularda yetersiz hissediyor? *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-16.
31. **Saral, N. Ç.** (2019). *Türkiye’deki İngilizce öğretmenlerinin öğretim programı okuryazarlıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
32. **Sural, S. ve Dedeşali, N. C.** (2018). A study of curriculum literacy and information literacy levels of teacher candidates in department of social sciences education. *European Journal of Educational Research*, 7(2), 303-317.
33. **Yar-Yıldırım, V.** (2020). Öğretmenlerin program okuryazarlıkları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 208-224.